

Asia: VN/10855/2024

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä:

Keha-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen.

Attribuuttitodistukset

Suomessa rekisteritiedot omistaa viranomainen. Esitys jättää epäselväksi, millä lakiperusteella käyttäjä lisää rekisteritietoja lompakkoon. Suomessa rekisterinpitäjien velvollisuudet ovat laajat ja esitys ei selkeästi kuvaa, muodostaako esitys muutoksia rekisterinpitäjien velvollisuuksiin.

Esitys kuvaa myös, että Digi- ja väestötietovirastolla on velvollisuus toteuttaa palvelu, jolla tarkistetaan todistuksen voimassaolo tai onko se revokoitu. KEHA-keskus kannustaa tutustumaan ja arvioimaan olemassa olevia ratkaisuita, kuten Once Only Technical System, jotta ylimääräisiltä investoinneilta vältyttäisiin.

Lompakkoon lisättäviä attribuuttitodistuksia hallitsee käyttäjä itse. Käyttäjä valitsee jaettavat attribuutit lompakossa, ja tästä näkökulmasta esitys ei selkeästi kuvaa ja arvioi vaikutuksia asiointipalveluille.

Rajat ylittävä asiointi

Rajat ylittävän asioinnin onnistuminen on Suomelle merkittävää työvoiman saannin sekä uusien investointien kannalta. Rajat ylittävä asiointi kasvaa koko ajan, ja identiteetin varmistaminen on tällä haaste, jonka kanssa virastot kamppailevat. Lompakko tuo tähän onnistuneella toteutuksella helpotuksia. Esityksessä ei kuitenkaan ole kuvattu vaikutuksia rajat ylittävään asiointiin, ja ne tulisivat huomioida esityksessä paremmin.

Linkityspalvelu

Suomen kanta esityksessä on, että identiteetin linkitys voidaan tehdä vain henkilöille, joilla on henkilötunnus väestötietojärjestelmässä. Tämä siirtää identiteetin varmistamisen virastoille ja kunnille, jonka johdosta pahimmassa tapauksessa jokainen virasto toteuttaa oman ratkaisun kasvavalle joukolle henkilöitä, jotka asioivat Suomessa ensi kertaa. KEHA-keskus kannustaa selvittämään etärekisteröinnin mahdollisuutta, jonka kautta saataisiin sujuvuutta rajat ylittävään asiointiin, mutta myös kustannussäästöjä koko julkishallinnon näkökulmasta. Mikäli todetaan, ettei etärekisteröinti ole mahdollista, esityksessä tulisi arvioida muulle julkishallinnolle syntyvät kustannukset ensi kertaa asioivan henkilön identiteetin varmistamisessa.

Lompakon käyttö viranomaispalveluissa

Esitys kuvaa tukipalveluita ja tuottavien tahojen resurssitarvetta, mutta lompakon käytön tukeminen luo myös palveluja tuottaville virastoille resurssitarpeita, joihin esitys ei ota kantaa.

Yleisenä kommenttina voisi todeta, että esitys voisi tarkemmin kuvata ja arvioida esityksen vaikutuksia julkishallintoon, ei ainoastaan lompakon tuottaviin tahoihin.

Huomiot koskien digitaalista henkilöllisyystodistusta:

Digitaalinen henkilöllisyystodistus

Digitaalisen henkilöllisyyden osalta esitys jättää epäselväksi, onko digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyväksyminen pakollista myös käyntiasioinnissa. Jos näin on, tämä synnyttää virastoille ja kunnille uusia kustannuksia, jotka tulisi arvioida.

KEHA-keskuksen kannalta lompakon käyttöönoton tulisi olla joustavaa, ja esityksessä kuvataankin välineet, joiden avulla se onnistuu. Käyttöönottoa ei kuitenkaan ole kuvattu tarkemmin eikä myöskään sitä, edellyttääkö käyttöönotto henkilöltä käyntiä viranomaispalvelussa, esim. passilla käyttöönotettaessa. Esitys jättää myös epäselväksi, voiko EU-kansalainen tai toisen maan kansalainen, jolla on passi, ottaa käyttöön lompakon, joka olisi tärkeää työllisyyspalvelujen ja kotoutumispalveluiden näkökulmasta.

Huomiot kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavista muutoksista:

KEHA-keskus kannattaa sitä, että lompakolla tunnistautuminen on hyväksyttävä, mikäli lompakkoa käytetään sähköisessä asiointissa. Esityksen mukaan tämä toteutetaan Suomi.fi tunnistuksen yhteyteen, eikä muulle julkishallinnolle synny ylimääräisiä kustannuksia.

Esitys kuitenkin antaa velvollisuudesta hieman ristiriitaisen käsityksen, toisaalta todetaan, että lompakko tulee hyväksyä sähköisen asioinnin yhteydessä, kuitenkin kohdassa 4.2.1.2 todetaan velvollisuudesta vain joissakin tilanteissa. Mitkä tilanteet ovat, jää epäselväksi.

Huomiot koskien kansallista ekosysteemikuvausta:

-

Kovero Jarmo
KEHA-keskus